

Remiss av betänkandet Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider (SOU 2024:34) av 2023 års parlamentariska public service-kommitté (Ku2024/00602)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i SOU 2024:34, "Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider". Nedan följer en sammanfattning av några av de punkter som Journalistförbundet lyfter i remissvaret. Vänligen notera att sammanfattningen inte är uttömmande.

Journalistförbundet framhåller inledningsvis att det är djupt beklagligt att det inte finns en bred politisk majoritet bakom bärande delar av utredningen, inte minst avseende finansieringen av public service. Journalistförbundet förutsätter att regeringen fortsätter arbetet med att nå en bred politisk uppgörelse inför riksdagsbeslutet. Det är enligt Journalistförbundet viktigt att public service inte blir en valfråga i samband med riksdagsvalet 2026, eftersom det riskerar att skapa en situation där förutsättningarna för public service-bolagen ändras i samband med varje riksdagsval.

Utredningen föreslår att bestämmelser som reglerar public service-uppdraget och finansieringen av detta uppdrag ska samlas i en ny lag – lagen om public service. Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget som sådant, det vill säga att reglera public service i en särskild lag.

Utredningen föreslår att det av lagen ska framgå att riksdagen, för en period om åtta år, beslutar om riktlinjerna för public service-uppdraget, och tilldelningen av avgiftsmedel för den

verksamhet som ingår i uppdraget. Mot bakgrund av att helheten i utredningens förslag inte får anses bidra till syftet, att skapa långsiktiga förutsättningar för public service-bolagen, avstyrker Journalistförbundet förslaget om att beslutet om medelstilldelning ska gälla under åtta år.

Journalistförbundet avstyrker utredningens förslag om att villkor som gäller för innehållet bör kunna ställas upp oavsett hur innehållet distribueras.

I utredningen föreslås att det av den nya lagen bland annat ska framgå att programverksamheten ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet. Journalistförbundet avstyrker förslaget och förordar att bestämmelsen i den nya lagen utformas på samma sätt som den bestämmelse som idag finns i radio- och tv-lagen.

Journalistförbundet avstyrker utredningens förslag om att det av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om verksamhet och organisation, användningen av avgiftsmedel, förhandsprövning av nya tjänster, och redovisning och revision.

Journalistförbundet avstyrker utredningens förslag om att granskningsnämnden för radio och tv i lag bör ges utökade möjligheter att granska innehållet i public service så att granskningen omfattar hela programverksamheten.

Journalistförbundet tillstyrker utredningens förslag om att innehållsuppdraget under nästa tillståndperiod bör vara brett formulerat.

Majoriteten i kommittén, bestående av företrädare för Tidö-partierna, menar att public service är till för befolkningen i hela landet och att speglingsuppdraget därmed är fortsatt av stor vikt. För att undvika detaljreglering av innehållsuppdraget bör villkoret om spegling, enligt dem, ändras så villkoret om att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv tas bort. Genom att gå in och ta bort villkoret gör sig dock majoriteten i utredningen skyldig till den typ av detaljreglering som de säger sig vara emot. Journalistförbundet avstyrker därför majoritetens förslag.

Journalistförbundet delar utredningens bedömning att det inte bör införas en reglerad samverkan mellan public service-företagen och kvalitativa nyhetsmedier och tillstyrker förslaget i den delen.

Journalistförbundet anser att public service-bolagen bör ha en stor frihet att själva avgöra i vilken mån text ska användas som ett komplement till ljud och bild. Journalistförbundets utgångspunkt är fortsatt att detta är en fråga som branschen bäst löser själva, utan tvingande regler som begränsar public service-bolagens handlingsutrymme. Journalistförbundet välkomnar därför att det inte föreslås några tvingande regler inom ramen för utredningen.

Journalistförbundet avstyrker utredningens förslag om att de villkor om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som finns i sändningstillstånden ska göras teknikneutrala och gälla oavsett om utbudet tillhandahålls i marknätet eller på internet.

Journalistförbundet anser inte att det finns anledning att begränsa möjligheterna att tillhandahålla direkt sponsrade program på det sätt som föreslås i utredningen.

Utredningen föreslår att systemet med förhandsprövning bör finnas kvar även nästa tillståndperiod. Enligt Journalistförbundet innebär systemet med förhandsprövning ett stort intrång i public service-företagens oberoende och bör därför avvecklas.

Journalistförbundet avstyrker förslaget om att företagen, förutom att lämna de årliga public service-redovisningarna, ska tillhandahålla en sammanfattande information till allmänheten om hur uppdraget har uppfyllts under året.

Journalistförbundet avstyrker utredningens förslag om att granskningsnämnden vid sina bedömningar av om public service-företagen uppfyllt sina uppdrag bör kunna fördjupa bedömningarna utifrån ett urval av villkor. Enligt Journalistförbundet kan det ifrågasättas om förslaget är förenligt med grundlag.

Journalistförbundet avstyrker utredningens förslag om att det ska genomföras en extern analys av public service-företagens arbete med och redovisning av produktivitet och effektivitet.

Journalistförbundet avstyrker utredningens förslag om att det ska genomföras studier för att belysa centrala aspekter av public service-företagens verksamhet, i syfte att stärka public service-verksamhetens legitimitet och höga förtroende.

Journalistförbundet avstyrker utredningens förslag om att det ska genomföras en public service-dialog under tillståndspanoroden där public service-företagen, branschaktörer, intresseorganisationer och medieforskare deltar. Om regeringen trots allt går vidare med förslaget anser Journalistförbundet att översynen måste vara tydligt avgränsad och bara bör omfatta frågan om huruvida finansieringen är tillräcklig i förhållande till uppdraget.

Journalistförbundet delar inte utredningens bedömning att public service-företagen vid sin användning av internetplattformar som inte är företagens egna bör tillämpa en återhållsam strategi. Journalistförbundet avstyrker förslaget.

Kommittén har inte haft i uppdrag att utreda en sammanslagning av de tre public service-bolagen. I utredningen nämns dock att frågan kan bli föremål för utredning. I sin reservation skriver representanterna för partierna utanför Tidö-samarbetet att frågan, om den ska utredas, bör omhändertas av en kommande parlamentarisk public service-kommitté som ett uppdrag i framtida direktiv. Journalistförbundet delar den uppfattningen.

Kommittén är inte enig i frågan medelstilldelningen. Majoriteten i kommittén, bestående av företrädare för Tidö-partierna, föreslår för 2026 en uppräkning på 3 procent jämfört med tilldelningen för 2025. Medelstilldelningen till respektive företag ska därefter höjas med 2 procent per år 2027–2030 och med 1 procent per år 2031–2033. Enligt Journalistförbundet är majoritetens förslag till finansiering av public service-bolagens verksamhet under den kommande tillståndspanoroden kraftigt underfinansierat och framstår enligt Journalistförbundet som verklighetsfrånvänt. I förslaget har hänsyn inte tagits varken till ökade kostnader på grund av händelser i omvärlden eller till de kostnadsökningar som kommitténs egna förslag kommer att ge upphov till. Även utan dessa kostnadsökningar hade förslaget inneburit att bolagens hade varit tvungna att skära i verksamheten. Skulle förslaget bli verklighet väntar stora nedskärningar av public service-bolagens verksamhet, vilket kommer att gå ut över journalistiken och annat innehåll. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet majoritetens förslag till medelstilldelning.

Övergripande synpunkter på utredningsförslaget och dess beredning

Journalistförbundet har noga följt utredningsarbetet och har haft enskilda möten med samtliga politiska partier under utredningens gång. Det är enligt Journalistförbundet djupt beklagligt att det inte finns en bred politisk majoritet bakom bärande delar av utredningen, inte minst avseende finansieringen av public service. Journalistförbundet förutsätter att regeringen fortsätter arbetet med att nå en bred politisk uppgörelse inför riksdagsbeslutet. Det är enligt Journalistförbundet viktigt att public service inte blir en valfråga i samband med riksdagsvalet 2026, eftersom det riskerar att skapa en situation där förutsättningarna för public service-bolagen ändras i samband med varje riksdagsval.

Journalistförbundet noterar vidare att det finns en stor diskrepans mellan utredningens första del som benämns "inledning" och resten av utredningen. Den första delen innehåller en gedigen och på många sätt rättvisande beskrivning av public service-bolagens förutsättningar. De förslag som läggs fram i del två och tre tycks dock inte utgå från dessa premisser. Det ger en på många sätt haltande utredning där förslagen som läggs fram inte bygger på utredningens slutsatser i övrigt.

5.3.1 En ny lag som reglerar public service-uppdraget och finansieringen av uppdraget

Utredningen föreslår att bestämmelser som reglerar public service-uppdraget och finansieringen av detta uppdrag ska samlas i en ny lag – lagen om public service. Lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ska upphävas. Programrelaterade villkor och andra villkor som reglerar public service-uppdraget och som inte är specifikt relaterade till sändningarna i marknätet ska regleras i den nya lagen. Ett sändningstillstånd enligt radio- och tv-lagen ska inte längre kunna förenas med programrelaterade villkor och andra villkor som inte är specifikt relaterade till sändningarna i marknätet. Det ska i den nya lagen upplysas om att bestämmelser om tv-sändningar, beställ-tv, sökbar text-tv, ljudradiosändningar och beställradio även finns i radio- och tv-lagen. I radio- och tv-lagen ska anges att

om den nya lagen innehåller någon bestämmelse som avviker från radio- och tv-lagen så ska den bestämmelsen tillämpas. Kommittén gör bedömningen att bestämmelser om krav på sändningstillstånd och villkor som är specifikt relaterade till sändningarna i marknätet bör fortsatt regleras i radio- och tv-lagen.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget som sådant, det vill säga att reglera public service i en särskild lag.

5.3.2 Hur uppdraget ges och längden på uppdraget

Utredningen föreslår att det av lagen ska framgå att riksdagen, för en period om åtta år, beslutar om

- riktlinjerna för public service-uppdraget, och

- tilldelningen av avgiftsmedel för den verksamhet som ingår i uppdraget.

I enlighet med riksdagens beslut beslutar regeringen om de villkor som ska gälla för verksamheten under samma period. De villkor som får ställas upp i regeringens beslut ska framgå av lagen.

Det framstår enligt Journalistförbundet som oklart vad som avses med att riksdagen beslutar om "riktlinjerna för public service-uppdraget". Journalistförbundet förutsätter att regeringen på samma sätt som tidigare kommer att tillsätta en parlamentarisk kommitté som utifrån direktiv från regeringen lägger fram ett förslag till riksdagen. Enligt Journalistförbundet bör detta förtydligas.

Journalistförbundet har flera gånger och under lång tid uttalat att det är positivt med långa tillståndsp perioder. Det är också positivt med en finansiering som ligger fast under lång tid eftersom det, i kombination med långa tillståndsp perioder bidrar till en försägarbarhet och stabilitet för såväl bolagen som dess anställda.

Journalistförbundet anser dock inte att utredningens förslag om att finansieringen ska gälla under åtta år, i kombination med den frontmatade finansieringsmodell som majoriteten i utredningen föreslår bidrar till att syftet med att finansieringen ska gälla under lång tid upprätthålls. Förslaget skapar tvärtom en situation där ekonomin för bolagen blir extremt ryckig då det i början av perioden finns relativt goda ekonomiska förutsättningar medan risken är stor att bolagen mot slutet av perioden tvingas göra nedskärningar.

Modellen med enprocentiga uppräknningar de tre sista åren riskerar också att leda till att public service-avgiften sänks för att det inte ska bildas ett för stort överskott på det så kallade public service-konto hos Riksgälden där medlen finns. Den regering som bestämmer över finansieringen efter 2033 kommer därmed troligtvis behöva höja public service-avgiften för att undvika fortsatta nedskärningar av bolagens verksamhet. Att höja avgiften är knappast något som kommer tas emot positivt av väljarna. Förslaget bygger därmed in en politisk rävsax för den regeringen som kommer styra över finansieringen efter 2033. Antingen tvingas regeringen då höja avgiften eller så väntar fortsatta nedskärningar av public service-verksamheten. Detta kan inte ansetts ha varit syftet bakom den politiska överenskommelse som nåddes 2012 avseende den långsiktiga finansieringen.¹

Inför den nuvarande tillståndsp perioden uttalade Lagrådet att den typen av riktlinjebeslut som det är fråga om inte rättsligt sett är bindande: "Beslutade riktlinjer av detta slag har praktisk och politisk betydelse för riksdagens framtida handlingsfrihet, men ett riktlinjebeslut är rättsligt sett inte bindande."²

Mot bakgrund av att helheten i utredningens förslag inte får anses bidra till syftet, att skapa långsiktiga förutsättningar för public service-bolagen, avstyrker Journalistförbundet förslaget om att beslutet om medelstilldelning ska gälla under åtta år.

---

¹ Se SOU 2012:59, sid 236 f.

² Se Lagrådets yttrande daterat 2018-04-24 avseende lagrådsremissen Ny finansiering av public service, sid 4.

5.3.3 En definition av public service-uppdraget

Utredningen föreslår att det i lagen ska anges att public service-uppdraget består i att bedriva radio- och tv-verksamhet i allmänhetens tjänst och verksamhet som är direkt anknuten till denna enligt

- villkor i lagen,
- villkor i regeringens beslut enligt lagen, och
- villkor i sändningstillstånd och andra beslut av regeringen som meddelats med stöd av radio- och tv-lagen. Ett public service-företag ska i lagen definieras som ett företag som har i uppdrag att bedriva den verksamhet som ingår i public service-uppdraget.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

5.3.4 Oberoende och självständighet

Utredningen föreslår att det av lagen ska framgå att den verksamhet som ingår i public service-uppdraget ska präglas av oberoende och stark integritet och ska bedrivas självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

5.3.5 Vilket innehåll som villkor ska kunna gälla för

Utredningen föreslår att villkor som gäller för innehållet bör kunna ställas upp oavsett vilken form innehållet har (t.ex. ljud, rörlig bild, grafik eller text) och hur innehållet distribueras. I den nya lagen ska det finnas en definition av publicering och program. Med publicering avses ett public service-företags sändning eller tillhandahållande av program till allmänheten. Med program avses innehållet i ljudradio, tv eller andra sådana överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor.

Journalistförbundet noterar att utredningens förslag innebär att villkor ska kunna ställas upp även för material på till exempel sociala medier eller andra digitala plattformar som inte är företagets egna.

Yttrandefrihetsgrundlagen ändrades den 1 januari 2023 på så sätt att den grundlagsskyddade etableringsfriheten inskränktes avseende public service-företagen. Genom en bestämmelse i YGL, 3 kapitlet, 2 §, 1 stycket, 7 punkten, stadgas att etableringsfriheten i tråd får inskränkas genom att det i lag meddelas föreskrifter om "villkor för att sända program för verksamhet som bedrivs med ett uppdrag att sända ljudradio eller tv i allmänhetens tjänst, under förutsättning att uppdraget finansieras med allmänna medel". Villkoren får dock enbart avse den del av verksamheten som faller inom rekvisiten "sända program". Av förarbetena till grundlagsändringen framgår det tydligt att delegationsbestämmelsen enbart avser sådana sändningar av program som omfattas av databasregeln i YGL.³ Public service-företagens material på sociala medier omfattas normalt inte av databasregeln och det finns därmed inte stöd i YGL för att ställa upp villkor för den delen av bolagens verksamhet.

Å andra sidan saknas i normalfallet grundlagsskydd för sociala medier och det kan därför hävdas att det inte strider mot YGL att ställa upp villkor för den verksamhet som bedrivs på sociala medier. Även om det inte finns något i YGL som hindrar att regeringen ställer upp villkor för public service-företagens verksamhet på sociala medier, finns det enligt Journalistförbundet goda skäl som talar emot en sådan ordning. Även om YGL inte är tillämplig finns det ett skydd för yttrandefriheten i Regeringsformen, RF. Om yttrandefriheten ska inskränkas på det sätt som kommittén föreslår krävs det enligt RF 2 kapitlet, 21-23 §§, RF, att inskränkningen är proportionerlig. Enligt Journalistförbundet är den proportionalitetsavvägning som har gjorts av kommittén på sid 177 i utredningen undermålig. Den beskriver inte på ett korrekt sätt hur yttrandefriheten påverkas av att lagstiftaren för första gången inför villkor och sanktioner för grundlagsskyddade medieföretag på sociala medier. Detta får anses vara en stor brist i utredningen.

---

³ Prop. 2021/22:59, sid 59.

Det är enligt Journalistförbundet viktigt att det finns en rågång mellan å ena sidan det grundlagsskyddade området och den övriga verksamheten. Att det finns grundlagsskydd för det material public service-bolagen publicerar är en förutsättning för att principen om ansvarig utgivares ensamansvar ska gälla. När material som inte omfattas av grundlagsskydd läggs ut på sociala medier kan det juridiska ansvaret falla tillbaka på den enskilde medarbetaren, journalisten. Att det finns en ansvarig utgivare är viktigt och en princip som enligt Journalistförbundet bör styra vilket innehåll som villkoret gäller för. Kommittén anser dock inte att grundlagsskyddet ska vara styrande, bland annat på grund av att det skulle vara svårt för granskningsnämnden att avgöra var gränsen för det grundlagsskyddade området går. Journalistförbundet vill ifrågasätta det argumentet. Om det är någon myndighet som kan avgöra var den gränsen för grundlagsskyddet går är det rimligtvis Mediemyndigheten.

Ytterligare en svårighet avseende innehåll på sociala medier är vilket innehåll som ska anses vara public service-företagens innehåll och vilket innehåll som inte är det. Det kan framstå som enkelt om det handlar om en användare på sociala medier som företräder ett public service-företag genom att till exempel ha företagets logga i profilen eller företagets namn i profilmamnet. Desto svårare blir det om det handlar om ett konto som är kopplat till en enskild medarbetare till exempel en programledare som lägger ut något på sociala medier i anslutning till en sändning. Enligt utredningens förslag ska de konton som "kontrolleras" av public service-företagen omfattas. Vilka konton som kontrolleras eller inte av bolagen framstår dock som betydligt svårare för Mediemyndigheten att avgöra än huruvida materialet omfattas av grundlagsskydd eller inte. Gränsdragningsproblemen som kommer att uppstå med utredningens förslag utgör, enligt Journalistförbundet, ytterligare en anledning till att villkor endast bör kunna ställas upp avseende innehåll som omfattas av grundlagsskydd enligt YGL. Journalistförbundet ser en uppenbar risk för smittoeffekter, det vill säga att liknande regler införs avseende andra medier i den del det saknas grundlagsskydd. Journalistförbundet anser därmed inte att förslaget lever upp till det krav på proportionalitet som enligt grundlagen krävs när yttrandefriheten inskränks.

Journalistförbundet anser inte heller att det finns anledning att införa en ny terminologi i form av "publicering". Termen förekommer inte idag i vare sig radio- och tv-lagen eller i YGL. Journalistförbundet har vid upprepade tillfällen lyft problematiken kring termen "publicering" eftersom den i praxis har olika innebörd. Journalistförbundet vill i detta sammanhang hänvisa till det som förbundet framförde i samband med att den så kallade presspubliceringsrätten infördes på upphovsrättsområdet.⁴ Journalistförbundet noterar också att regeringen i det sammanhanget ansåg att uttrycket "publicera" skulle undvikas, ur propositionen:

"Flera remissinstanser, däribland Journalistförbundet, är inne på att uttrycket publicera därför bör undvikas i den svenska lagtexten. Regeringen delar den uppfattningen. Uttrycket publicera och i än högre grad dess engelska motsvarighet publish används i upphovsrättsliga sammanhang i första hand för att beskriva en fysisk utgivning av ett verk."⁵

Ordet publicering har i praxis snarast fått betydelsen av ur-uppförande, det vill säga den första gången ett medieinnehåll görs tillgängligt. Ett exempel på är den så kallade Herlitz-domen i vilken Högsta domstolen enbart använder terminologin "publicerade" i fråga om den tryckta tidningen och när det gäller nätet istället använder begreppet att artikeln "lades in" i databasen.⁶ Enligt Journalistförbundet har utredningen underskattat vilken effekt det skulle få på medierättsliga området att på det sätt som föreslås i utredningen ge begreppet publicering en ny juridisk innebörd.

Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet utredningens förslag om att villkor som gäller för innehållet bör kunna ställas upp oavsett hur innehållet distribueras.

⁴ Se Journalistförbundets remissvar på utredningen "Upphovsrätten på den digitala inre marknaden" (Ds 2021:30).

⁵ Se Prop. 2021/22:278 Upphovsrätten på den digitala inre marknaden, sid 89.

⁶ Se NJA 2013 s. 945.

5.3.6 Krav på innehållet i publiceringar från public service

I utredningen föreslås det att det av lagen ska framgå att programverksamheten

- som helhet ska präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet, och
- ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet.

Av lagen ska även framgå att villkor får ställas upp om

- rättelse och genmäle,
- hänsyn till radions och tv:ns särskilda genomslagskraft,
- att i programverksamheten respektera en enskilds privatliv, och
- ett mångsidigt programutbud.

Journalistförbundet noterar att det finns en stor skillnad mellan den reglering av kravet på opartiskhet och saklighet som idag gäller enligt radio- och tv-lagen och utredningens förslag till reglering. Idag gäller att tillstånden "får förenas med villkor som innebär att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt". Enligt utredningens förslag ska det införas en bestämmelse i den nya public service-lagen om att "programverksamheten ska utövas opartiskt och sakligt". Eftersom villkor i sändningstillstånden ska godkännas av public service-bolagen innebär förändringen i praktiken att regeln blir tvingande, eftersom bolagen inte längre ges möjligheten att godkänna villkoren. Även om skillnaden i praktiken kan tyckas liten är det en viktig principiell fråga att lagstiftaren inte inför krav på att medier ska rapportera på ett visst sätt. Det innebär en inskränkning av yttrandefriheten som inte kan anses proportionell vare sig avseende public service eller andra mediebolag. Journalistförbundet avstyrker förslaget och förordar att bestämmelsen i den nya lagen utformas på samma sätt som den bestämmelse som idag finns i radio- och tv-lagen.

Journalistförbundet noterar att kommittén föreslår att det av radio- och tv-lagen ska framgå att villkor får ställas upp om att i programverksamheten respektera en enskilds privatliv. Den möjligheten har inte använts sedan 2020 eftersom public service-bolagen då gick med i det medieetiska systemet. Enligt Journalistförbundet är det hög till att utmönstra bestämmelsen ur radio- och tv-lagen.

5.3.7 Villkor om reklam och andra annonser, otillbörligt kommersiellt gynnande, produktplacering och sponsring

Kommittén föreslår att den nya lagen ska innehålla ett förbud mot

- reklam,
- åsiktsannonser,
- otillbörligt kommersiellt gynnande, och
- produktplacering.

Av lagen ska även framgå att villkor får ställas upp om

- undantag från reklambudet när det gäller reklam för ett public service-företags egen verksamhet eller för verksamhet från ett annat public service-företag,
- andra annonser än reklam och förbud mot sådana annonser, och
- sponsring och förbud mot sponsring.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

5.3.8 Villkor om VMA och andra meddelanden av vikt för allmänheten

Kommittén föreslår att det av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om att kostnadsfritt

- sända meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten, och
- sända andra meddelanden som är av vikt för allmänheten, om en myndighet begär det.

I lagen om viktigt meddelande till allmänheten ska upplysas om att bestämmelser om att sända VMA i ljudradio och tv, förutom i radio- och tv-lagen, även finns i den nya lagen.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

5.3.9 Villkor om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Kommittén föreslår att det av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om krav på tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Lagen ska innehålla en upplysningsbestämmelse om att krav på tillgänglighet till tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv finns i radio- och tv-lagen.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

5.3.10 Möjligheten att ta emot publiceringar utan villkor om särskild betalning

Kommittén föreslår att det av lagen ska framgå att publiceringar ska kunna tas emot av allmänheten utan villkor om särskild betalning.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget. Som framgår av ovan avstyrker dock förbundet förslaget om att införa den nya termen "publicering".

5.3.11 Villkor om säkerhet och beredskap

Kommittén föreslår att det av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om

- säkerhet vid produktion och distribution av programverksamheten,
- beredskapsarbete och en beredskapsplan för verksamheten under fredstida krissituationer och höjd beredskap, och
- verksamhet och organisation vid höjd beredskap.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

5.3.12 Villkor om hur verksamheten ska organiseras och bedrivs

Kommittén föreslår att det av lagen ska framgå att villkor får ställas upp om

- verksamhet och organisation,
- användningen av avgiftsmedel,
- förhandsprövning av nya tjänster, och
- redovisning och revision.

Motsvarande bestämmelse finns inte idag i radio- och tv-lagen. Enligt Journalistförbundet framgår det inte tillräckligt tydligt vad som är avsikten med bestämmelsen. Det finns enligt Journalistförbundet en risk för att framtida regeringar, med stöd av bestämmelsen detaljreglerar public service-företagen i frågor som till exempel organisationen på ett sätt som är främmande för den svenska traditionen avseende reglering av public service.

Mot den bakgrunden avstryker Journalistförbundet förslaget.

5.3.13 Yttrande över och godkännande av villkor

Kommittén föreslår att innan regeringen fattar beslut om villkoren för public service-uppdraget ska det public service-företag som beslutet ska gälla för ges tillfälle att ta del av och yttra sig över de villkor som regeringen avser ställa upp i beslutet. Regeringens beslut om villkor för public service-uppdraget får inte innehålla andra programrelaterade villkor än sådana som public service-företaget har godtagit.

Journalistförbundet tillstyrker förslaget.

5.3.14 Finansieringen av public service-uppdraget

I utredningen föreslås det att det av lagen ska framgå

- att public service-avgiften ska finansiera den verksamhet som ingår i public service-uppdraget enligt lagen,
- att avgiften inte får finansiera någon annan verksamhet, och
- att riksdagen, i enlighet med beslutet om medelstilldelning för åtta år, årligen tilldelar medel för verksamheten.

De övriga bestämmelser som reglerar finansieringen av public service-uppdraget ska överföras oförändrade från lagen om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst till den nya lagen. Följdändringar ska göras i andra lagar där hänvisningar görs till finansieringslagen.

När det gäller vad som ska finansieras av public service-avgiften framgår det av utredningen att det inte är fråga om någon ändring i sak. Journalistförbundet har därmed inte något att erinra mot förslaget.

När det gäller beslut om medelstillelse har Journalistförbundet utvecklat sin ståndpunkt i frågan ovan under punkt 5.3.2 (Hur uppdraget ges och längden på uppdraget).

5.4.1 Ett public service-beslut för respektive public service-uppdraget

Kommittén föreslår att de villkor som ska gälla för respektive public service-företags verksamhet ska framgå av det beslut, public service-beslut, som regeringen fattar med stöd av lagen.

Journalistförbundet har inget att erinra mot beslutet.

5.4.2 Teknikneutrala villkor för innehållet

Utredningen föreslår att de villkor som regeringen beslutar med stöd av den nya lagen och som gäller för innehållet i public service-företagens publiceringar ska vara teknikneutrala och gälla oavsett hur innehållet distribueras till allmänheten.

Journalistförbundet har ovan (se punkt 5.3.5 "Vilket innehåll som villkor ska kunna gälla för") avstyrkt förslaget om att villkor ska kunna ställas upp för publiceringar på sociala medier och hänvisar därför till vad som tidigare anförts.

6.5.1 Ökade möjligheter till granskning av innehåll

Utredningen föreslår att granskningsnämnden för radio och tv i lag bör ges utökade möjligheter att granska innehållet i public service så att granskningen omfattar hela programverksamheten. Utredningen föreslår att det av den nya lagen ska framgå att granskningsnämnden för radio och tv, i efterhand, granskar om innehållet i publiceringar står i överensstämmelse med lagen och de villkor som gäller för publiceringarna. I praktiken kommer förslaget, enligt utredningen, innebära att granskningsnämnden kan pröva publiceringar som public service-företagen gör på sociala medier. Som framgår av ovan (se 5.3.5) anser inte Journalistförbundet att det finns stöd i grundlag för att ställa upp villkor för public service-företagens tillhandahållande av material på sociala medier på det sätt som föreslås. Detta eftersom den nya delegationsbestämmelsen i YGL enbart omfattar sådana sändningar av program som omfattas av databasregeln i YGL, samt att det inte kan anses proportionellt (RF 2 kapitlet, 21-23 §§) att införa villkor för medieföretags verksamhet i sociala medier.

I YGL regleras vidare gränserna för granskningsnämndens verksamhet. Även här är det tydligt att det är just sändningar av program som får granskas (se YGL, 7 kapitlet, 5 §).

Journalistförbundet anser inte heller att förslaget lever upp till det krav på proportionalitet som enligt RF krävs när yttrandefriheten inskränks utanför det grundlagsskyddade området. Enligt Journalistförbundet finns det därmed inte stöd i grundlag för den typ av granskning som föreslås. Det är inte heller motiverat med ytterligare granskning av public service-bolagens verksamhet.

Som framgår av ovan innebär förslaget vidare att det uppstår stora gränsdragningsproblem när det gäller vilka konton i sociala medier som villkoren gäller för och därmed även avseende vilka konton som ska granskas av granskningsnämnden. Detta eftersom det enligt utredningen är konton som public service-företagen "kontrollerar" som ska granskas. Det kan inte uteslutas att enskilda journalisters konton kan komma att bli föremål för granskning med utredningens förslag. I vart fall finns det en stor risk att enskilda journalisters konton anmäls till granskningsnämnden, även om det rent formellt inte finns någon möjlighet för granskningsnämnden att pröva innehållet.

Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslaget.

Mot den bakgrunden finns det inte heller skäl att ändra den terminologi som används i radio- och tv-lagen idag på det sätt som utredningen föreslår. Den förslagna bestämmelsen i den nya lagen, 3 kapitlet, 1 §, bör ha samma lydelse som dagens motsvarighet i radio- och tv-lagen det vill säga att granskningsnämnden i efterhand kan granska "program som har sänts" och inte, som utredningen föreslår, "innehållet i publiceringar". Journalistförbundet har ovan utvecklat förbundets ståndpunkt avseende införandet av begreppet "publicering" i svensk rätt och vill därför hänvisa till vad som tidigare anförts (se ovan avsnitt 5.3.5 Vilket innehåll som villkor ska kunna gälla för).

6.5.2 Sanktioner i fler fall

Utredningen föreslår att granskningsnämnden för radio och tv i lag bör ges utökade möjligheter att besluta om sanktioner, så att sanktionerna kan omfatta hela programverksamheten.

Utredningen föreslår vidare att de sanktioner i radio- och tv-lagen om offentliggörande av granskningsnämnden för radio och tv:s beslut och om särskild avgift ska kunna gälla om ett public service-företag brutit mot bestämmelser i den nya lagen eller villkor som beslutats med stöd av lagen.

Vidare föreslås att det på motsvarande sätt som gäller i dag ska finnas möjlighet att återkalla ett sändningstillstånd enligt bestämmelserna i radio- och tv-lagen om ett public service-företag i sin tillståndspliktiga verksamhet på ett väsentligt sätt brutit mot bestämmelserna i den nya lagen eller på ett väsentligt sätt åsidosatt villkor som beslutats med stöd av lagen.

Av utredningen framgår det att syftet bakom den nygamla bestämmelsen är att samma möjligheter, som enligt radio- och tv-lagen finns för granskningsnämnden att förelägga ett public service-företag att offentliggöra nämndens beslut, bör finnas om företaget brutit mot bestämmelser i den nya lagen eller villkor som beslutats med stöd av lagen.

Det får enligt Journalistförbundet anses naturligt att det, när innehåll tillhandahålls på internet, uppstår delvis nya förutsättningar och frågeställningar kring hur ett offentliggörande ska gå till. Journalistförbundet delar utrednings bedömning att det bör göras en bedömning i det enskilda fallet om hur beslutet bäst når den publik som har tagit del av innehållet i den program som har fällt. Som framgår av ovan ser dock Journalistförbundet inte att villkor och granskning ska kunna avse innehåll på sociala medier, utanför det grundlagsskyddade området. Mot den bakgrunden anser Journalistförbundet inte heller att sanktionsmöjligheten ska gälla utanför det grundlagsskyddade området. I övrigt har Journalistförbundet dock inget att erinra mot förslaget.

6.5.3 Föreläggande att följa bestämmelse

I utredningen föreslås att ett public service-företag på begäran av Mediemyndigheten eller granskningsnämnden för radio och tv till myndigheten eller nämnden ska lämna

- de upplysningar och handlingar som behövs för granskningen enligt den nya lagen,
- sådana inspelningar av program som framgår av radio- och tv-lagen och andra exemplar av publiceringar som behövs för granskningen enligt den nya lagen, och
- de upplysningar som behövs för bedömningen av storleken på den särskilda avgift som kan åläggas ett public service-företag med stöd av den nya lagen.

Vidare föreslås att om public service-företaget inte lämnar ut det som begärs får myndigheten eller nämnden förelägga företaget att fullgöra sin skyldighet. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite. Även granskningsnämndens föreläggande om att ett public service-företag på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut får förenas med vite. Beslut av Mediemyndigheten och granskningsnämnden för radio och tv om förelägganden som har förenats med vite föreslås få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd föreslås krävas vid överklagande till kammarrätten. Beslut om förelägganden som avser att lämna de upplysningar och handlingar som behövs för granskningen och att offentliggöra granskningsnämndens beslut på lämpligt sätt gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

Som framgår av ovan ser dock Journalistförbundet inte att sanktioner ska kunna gälla anseende innehåll på sociala medier, utanför det grundlagsskyddade området. I övrigt har Journalistförbundet dock inget att erinra mot förslaget.

6.5.4 Överklagande

Utredningen föreslår att andra beslut av Mediemyndigheten och granskningsnämnden för radio och tv än beslut om förelägganden som har förenats med vite får inte överklagas.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

6.5.5 Tidsfristen för en anmälan om granskning

Utredningen föreslår att granskningsnämnden för radio och tv ska, som huvudregel, inte granska en publicering om anmälan kommit in till Medie-myndigheten senare än tre månader efter det att publiceringen gjordes. Undantag från huvudregeln ska dock kunna göras i vissa fall.

Journalistförbundet noterar att utredningen när det gäller tillhandahållanden på nätet skriver att om innehållet ändras eller kompletteras "kan innehållet anses ha tillhandahållits på nytt och tidsfristen bör då räknas från det nya tillhandahållandet". Enligt Journalistförbundet bör inte varje ändring eller komplettering göra att tidsfristen börjar löpa på nytt. Istället bör det i varje enskilt fall finnas särskilda omständigheter utöver det faktum att det skett en ändring eller komplettering. Enligt Journalistförbundet riskerar bestämmelsen annars att bli kontraproduktiv eftersom bolagen i vissa fall då tidsfristen löpt ut skulle kunna undgå prövning om de avhåller sig från att ändra eller komplettera innehållet.

Journalistförbundet har i övrigt inget att erinra mot förslaget.

7.3.1 Uppdraget är att producera, sända och tillhandahålla ljud och rörlig bild

Utredningen föreslår att vad som utgör respektive public service-företags kärnverksamhet inte bör ändras. Journalistförbundet tillstyrker förslaget.

Vidare framgår det av utredningen att begrepps användningen i definitionen av kärnverksamhet bör ses över. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att en eventuell översyn görs inom ramen för den nästkommande public service-kommitténs arbete.

7.3.2 Villkoret om god balans ska tas bort

Utredningen föreslår att villkoret om att upprätthålla en god balans i omfattningen mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet inte längre ska ställas upp. Syftet är att tydliggöra att huvuddelen av public service-företagens resurser och kapacitet ska användas till företagets respektive kärnverksamhet. Journalistförbundet uppfattar inte att förslaget innebär någon förändring i sak.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

8.4.2 Ett brett formulerat innehållsuppdrag

Utredningen föreslår att innehållsuppdraget under nästa tillståndsperiod bör vara brett formulerat. Det bör därför fortsatt ställas krav på public service-företagen att erbjuda ett mångsidigt programutbud som omfattar allt från det breda anslaget till mer särpräglade programtyper. Journalistförbundet tolkar utredningens förslag som att det breda uppdraget som gäller för den nuvarande tillståndsperioden ska fortsätta gälla även under den kommande tillståndsperioden.

Journalistförbundet tillstyrker förslaget.

8.4.3 Betydelsen av att programverksamheten utövas opartiskt och sakligt

Utredningen menar att det faktum att programverksamheten ska utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet är helt centralt och en grundläggande förutsättning för allmänhetens förtroende för public service. Journalistförbundet delar utredningens uppfattning att det är viktigt att programverksamheten utövas opartiskt och sakligt och med beaktande av en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet.

Journalistförbundet vill understryka att förtroendet för public service generellt ligger på en väldigt hög nivå både i jämförelse med andra medieföretag, men även i jämförelse med till exempel politiska partier och även vissa myndigheter. Enligt Journalistförbundet är allmänhetens förtroende för public service-bolagen avhängigt en mängd olika faktorer. Opartiskhet och saklighet är en faktor, men det finns andra faktorer som också påverkar förtroendet för public service och andra medier. En sådan faktor är det sätt på vilket politiker och andra makthavare väljer att uttrycka sig kring journalister och medier. Det finns inget som tyder på att opartiskheten och sakligheten minskat hos public service. Trots det har förtroendet gått ner hos vissa partiets väljare. Enligt Journalistförbundet kan det finnas ett samband mellan den politiska debatten kring public service och allmänhetens förtroende för public service-företagen. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har på senare år öppet ifrågasatt public service-företagens verksamhet, och dessa partiets väljare har också lägst förtroende för public service.⁷ Journalistförbundet kan däremot inte se att det finns någon anledning att, som utredningen gör, sätta ett likhetstecken mellan opartiskt/saklighet och förtroende. Utredningen bygger därmed på en felaktig premis.

8.4.4 Svenska språket och en svensk kontext

Utredningen föreslår att public service-företagen fortsatt ska erbjuda ett varierat utbud på det svenska språket och ha ett särskilt ansvar för det svenska språket och dess ställning i samhället. Av villkoren ska framgå att språkvårdsfrågor särskilt ska beaktas i verksamheten. Journalistförbundet delar utredningens bedömning att uppdraget som rör det svenska språket blir allt viktigare. AI-utvecklingen på språkområdet går snabbt och den svenska mediebranschen kommer att utmanas på nya sätt när fler medier kan erbjuda sitt innehåll på svenska tack vare AI-teknik. Att traditionella svenska medier kan erbjuda kvalitativt innehåll på svenska kommer vara fortsatt viktigt framåt.

8.4.5 Folkbildningsuppdraget

Utredningen menar att folkbildning är en central del av innehållsuppdraget och att medie- och informationskunnighet, MIK, är en naturlig och viktig del av folkbildningsuppdraget. Utredningen föreslår att villkoret om att programutbudet som helhet ska präglas av folkbildningsambitioner ska gälla även nästa tillståndperiod. Utredningen föreslår vidare att det ska inte längre ställas krav på UR att vidga sitt utbildningsutbud, i betydelsen att UR ska öka sin programverksamhet på utbildningsområdet under tillståndperioden.

Journalistförbundet har inget att erinra mot att villkoret om att programutbudet som helhet ska präglas av folkbildningsambitioner ska gälla även nästa tillståndperiod. Journalistförbundet vill dock ifrågasätta utredningens påstående om att MIK är en naturlig och viktig del av folkbildningsuppdraget. Så här beskrivs folkbildning på Folkbildningsrådets hemsida:

”En stor del av folkbildningsarbetet sker organiserat i studieförbund och folkhögskolor, med ekonomiskt stöd från staten. I dag finns över 150 folkhögskolor samt nio studieförbund runt om i Sverige.

Närmare en miljon människor deltar varje år i studieförbundens och folkhögskolornas verksamhet, som kännetecknas av mångfald och jämlika samtal. Folkbildningen är på så vis ett kitt som håller samman, stärker och utvecklar det svenska samhället och demokratin.”

---

⁷ Se Förtroendebarmetern 2024 https://medieakademin.se/wp-content/uploads/2024/03/Presentation_fortroendebarmetern_2024.pdf

Så här beskrivs MIK på Mediemyndighetens hemsida:

"Medie- och informationskunnighet omfattar kunskaper som är nödvändiga för att kunna ta till sig tillförlitlig information, bilda åsikter och göra sin röst hörd."

Även om det finns beröringspunkter mellan folkbildning och MIK är det två olika saker. Folkbildning bygger på en frivillighet och en lust att, inte minst som vuxen, lära sig nya saker. MIK är på många sätt en nödvändighet för att barn och unga som växer upp i dagens samhälle ska ta till sig information om samhället och kunna vara med och utveckla vår demokrati. Både folkbildning och MIK är demokratistärkande men på olika sätt. Enligt Journalistförbundet bör det förtydligas vad som ingår i folkbildningsuppdraget och på vilket sätt MIK ingår i det.

8.4.6 Journalistik för hela landet

Utredningen bedömer att kvalitativ journalistisk nyhetsförmedling på nationell, regional och lokal nivå är en central del av vårt demokratiska system och bör värnas. Som del av SR:s och SVT:s nyhetsverksamhet är bevakningen av svagt bevakade områden av stor betydelse. Det gäller såväl bevakning av svagt bevakade geografiska områden som svagt bevakade ämnesområden. Journalistförbundet delar utredningens bedömning i den delen.

Utredningen föreslår att det inte ska ställas något krav på SR och SVT att stärka den journalistiska bevakningen av svagt bevakade områden under nästa tillståndperiod. Det ska dock fortsatt ställas krav på företagen att ha en journalistisk bevakning av dessa områden. Journalistförbundet delar utredningens bedömning.

8.4.7 Speglingssuppdraget

Majoriteten i kommittén, bestående av företrädare för Tidö-partierna, menar att public service är till för befolkningen i hela landet och att speglingssuppdraget därmed är fortsatt av stor vikt. För att undvika detaljreglering av innehållsuppdraget bör villkoret om spegling, enligt dem, ändras så att det framgår att programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och hela befolkningen. Av samma skäl och eftersom krav på jämställdhet och mångfald ingår i demokratibestämmelsen behövs inte villkoret om att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Villkoret ska därför inte längre ställas upp.

Journalistförbundet delar utredningens bedömning att speglingssuppdraget är en detaljreglering av public service som kan ifrågasättas. Den bedömning som utredningen gör av att krav på jämställdhet och mångfald ingår i demokratibestämmelsen kan dock enligt Journalistförbundet ifrågasättas. Demokratibestämmelsen gäller enligt radio- och tv-lagen alla leverantörer av medietjänster som tillhandahåller tv-sändning, beställ-tv eller sökbar text-tv. Dessa ska se till att programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statskicketets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Detta får enligt Journalistförbundet anses vara något annat än villkoret som majoriteten i utredningen nu vill ta bort om att programverksamheten som helhet ska bedrivas utifrån ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Genom att gå in och ta bort villkoret gör sig majoriteten i utredningen skyldig till den typ av detaljreglering som de säger sig vara emot. Journalistförbundet avstyrker därför majoritetens förslag.

8.4.8 Stärkt kvalitet i utbudet på de nationella minoritetsspråken och teckenspråk

Utredningen föreslår att public service-företagens förstapubliceringar på vart och ett av de nationella minoritetsspråken ska öka under tillståndperioden jämfört med 2025 år nivåer. Företagens samlade utbud på finska, meänkieli, romani chib och samiska ska varje år minst uppgå till den nivå som uppnås 2025.

Motsvarande krav ska gälla för SVT:s och UR:s utbud på teckenspråk.

Public service-företagens samlade utbud på jiddisch ska öka under tillståndspanoden jämfört med 2025 års nivå.

Det ska ställas krav på att programutbudet ska ha relevans för de berörda grupperna.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslagen som sådana. Det kan dock konstateras att det inte föreslås några extra finansiella medel för att klara det utökade uppdraget. Enligt Journalistförbundet bör denna typ av ökade krav leda till ökade budgetanslag. Istället föreslår utredningen att uppräknningen de tre sista åren ska minska till en procent, samtidigt som kraven i form av ett ökat utbud på de nationella minoritetsspråken och teckenspråken kvarstår.

9.2 Samverkan för att stärka nyhets- och samhällsjournalistik i hela landet

Utredningen anser inte att det bör införas en reglerad samverkan mellan public service-företagen och kvalitativa nyhetsmedier. Journalistförbundet anser inte heller att samverkan mellan public service-bolagen och kvalitativa nyhetsmedier bör regleras i lag. Mot den bakgrunden tillstyrker Journalistförbundet utredningens förslag.

Utredningen anser vidare att SR och SVT, i högre grad än i dag, bör ha ett förhållningssätt som utgår från en medvetenhet om kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att public service-företagen är lyhörda och visar hänsyn till andra aktörer på mediemarknaden. Dialogen om hur hänsyn bäst tas till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar, bör dock ske frivilligt och utan hot om reglering. Detta för att värna public service-företagens oberoende. Journalistförbundet noterar att det finns ett utvecklat samarbete mellan public service-bolagens och de privata medieföretagens högsta ledningar inom ramen för organisationen Utgivarna. Det bör därmed finnas goda förutsättningar för att föra en lösningsinriktad dialog, utan politisk påverkan, mellan de aktörer i branschen som har möjlighet att påverka frågan. Enligt Journalistförbundet kan det därför ifrågasätta om den pekpinne som utredningen föreslår verkligen är nödvändig.

9.3 Tillhandahållande av text vid sidan av ljud och rörlig bild i nyhetsverksamheten

Utredningen påpekar att ett teknikneutralt innehållsuppdrag inte innebär att public service-företagen ges ett multimedialt nyhetsuppdrag. Liksom det övriga innehållsuppdraget uppfylls nyhetsuppdraget genom ljud och rörlig bild. Enligt utredningen bör användningen av text i SR:s och SVT:s nyhetsverksamhet ske med en hög medvetenhet om och med hänsynstagande till kvalitativa nyhetsmediers konkurrensförutsättningar. Det ska ställas krav på SR och SVT att årligen redovisa hur de använder text i sin nyhetsverksamhet.

Journalistförbundets inställning till textfrågan har varit att det är viktigt att eventuella begränsningar av public service-bolagens möjligheter att använda text på nätet grundar sig på fakta om vilken påverkan som finns på privata aktörer. Utredningen hade enligt direktiven i uppdrag att "analysera och vid behov lämna förslag på hur nyhetsuppdraget ska förtydligas när det gäller möjligheten att tillhandahålla text vid sidan av ljud och rörlig bild, i syfte att främja tillgången till nyhets- och samhällsjournalistik i hela landet". Journalistförbundet kan inte se att utredningen i sin analys kommit fram till att det finns några konkreta fakta som talar för att det finns ett samband mellan public service-bolagens tillhandahållande av text och privata mediers pressade ekonomiska situation. Trots det slår majoriteten i utredningen fast ett samband:

"Kommittén bedömer att SVT:s digitala nyhetstjänst med en stor del text har bidragit till att särskilt lokala dagstidningar, som är beroende av betalande prenumeranter, försatts i en svår situation."⁸

---

⁸ Se SOU 2024:34 "Ansvar och oberoende - public service i oroliga tider", sid 261.

Enligt Journalistförbundet är det anmärkningsvärt att majoriteten i kommittén bygger sina slutsatser på bedömningar som inte har stöd i utredningen i övrigt. Frågan är enligt Journalistförbundet viktig inte bara för SVT som i första hand berörs av utredningen, utan för hela branschen. Att hitta finansieringsmodeller för som är hållbara över tid och särskilt modeller som bygger på en vilja från prenumeranter att betala för innehåll är en ödesfråga för mediebranschen och vårt demokratiska samhälle. Enligt Journalistförbundet måste dock diskussionen om hur detta bäst uppnås bygga på fakta, för att skapa bästa möjliga förutsättningar för branschen.

Att begränsa public service-bolagens handlingsutrymme innebär de facto en begränsning av yttrandefriheten. Journalistförbundet anser att public service-bolagen bör ha en stor frihet att själva avgöra i vilken mån text ska användas som ett komplement till ljud och bild. Journalistförbundets utgångspunkt är fortsatt att detta är en fråga som branschen bäst löser själva, utan tvingande regler som begränsar public service-bolagens handlingsutrymme. Journalistförbundet välkomnar därför, som framgår av ovan, att det inte föreslås några tvingande regler inom ramen för utredningen, men ifrågasätter samtidigt majoritetens bedömning i denna del.

10.3 Samverkan för att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet

Utredningen föreslår att det fortsatt ska ställas krav på public service-företagen att bidra till att stärka en livskraftig produktionsmarknad i hela landet. Det ska också fortsatt ställas krav på företagen att, i dialog med externa produktionsbolag, säkerställa att företagens organisation för inköp och beställning av extern produktion präglas av tydlighet. Utöver kravet på tydlighet ska det ställas upp ett krav på framförhållning. Journalistförbundet har inget att erinra mot förslagen så sådana, men konstaterar att det kommer att bli svårt för public service-bolaget att leva upp till kraven givet de snäva ekonomiska ramar som, med majoritetens förslag, kommer att råda i mot slutet tillståndperioden.

11 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

Utredningen föreslår att de villkor om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som finns i sändningstillstånden ska göras teknikneutrala och gälla oavsett om utbudet tillhandahålls i marknätet eller på internet. Teknikneutrala villkor ska inte innebära att nuvarande krav på tillgänglighet i marknätet blir lägre än i dag.

Som framgår av utredningen fastställs kraven på tillgänglighet i de särskilda tillgänglighetsbeslut för tv som gäller för SVT och UR. Sedan 2014 har dessa beslut gällt under tre år i taget. Nuvarande beslut gäller från 1 januari 2023 till den 31 december 2025. Enligt Journalistförbundet hade utredningen, för att kunna lägga fram sitt förslag om teknikneutralitet på ett trovärdigt sätt, behövt göra en helhetsbedömning av tillgänglighetskraven och dess konsekvenser. Journalistförbundet noterar att något sådant uppdrag inte fanns med i direktiven till utredningen, vilket får anses vara en brist i beredningsprocessen.

Det kan vidare konstateras att det inte föreslås några extra finansiella medel för att klara det nya uppdraget avseende internet. Enligt Journalistförbundet bör denna typ av ökade krav leda till ökad medelstilleddning. Istället föreslår utredningen att uppräkningsdelen de tre sista åren ska minska till en procent.

Mot bakgrund av den bristande beredningen, samt att kostanden för förslaget inte ryms inom den föreslagna medelstilleddningen, avstyrker Journalistförbundet utredningens förslag.

12 Sponsring

Utredningen föreslår att SR:s möjlighet att sända och tillhandahålla direkt sponsrade program ska tas bort. Sponsring ska enbart få förekomma i SVT:s sändningar och tillhandahållanden av sportevenemang och av den internationella finalen av Eurovision Song Contest. Begränsningen för SVT om att sponsring får förekomma i samband med högst 20 evenemang per år ska gälla som ett genomsnitt under tillståndetsperioden.

Enligt Journalistförbundet är det inte visat i utredningen att en begränsning av public service-företagens möjligheter att sända sponsrade program skulle bidra till en mer välfungerande mediemarknad med mer livskraftiga kommersiella medier på det sätt som påstås. Mot den bakgrunden finns det, enligt Journalistförbundet, ingen anledning att begränsa möjligheterna att tillhandahålla direkt sponsrade program.

13 Sidoverksamhet

Enligt kommittén behöver ingen ändring göras i regleringen av sidoverksamheten. Journalistförbundet delar kommitténs bedömning.

14 Förhandsprövning av nya tjänster

Utredningen föreslår att systemet med förhandsprövning bör finnas kvar även nästa tillståndperiod. I nuläget finns inte behov av att föreslå ändringar av systemet. Däremot finns det anledning att följa tillämpningen av systemet utifrån behovet av en mångfald på mediemarknaden och för att säkerställa att public service inte snedvrider konkurrensen på denna marknad. Det bör under nästa tillståndperiod göras en analys av hur public service-företagens kompletterande verksamhet och tjänster inom denna verksamhet utvecklas.

Enligt Journalistförbundet innebär systemet med förhandsprövning ett stort intrång i public service-företagens oberoende och bör därför avvecklas.

15.3.2 Information till allmänheten om uppdraget och hur det uppfylls

I utredningen föreslås att public service-företagen, förutom att lämna de årliga public service-redovisningarna, ska tillhandahålla en sammanfattande information till allmänheten om hur uppdraget har uppfyllts under året. Enligt utredningen bör huvudsyftet med public service-redovisningarna i fortsättningen vara att utgöra ett underlag för granskningsnämndens bedömning av om företagen uppfyllt sina uppdrag.

Enligt förslaget ska bolagen "på ett övergripande sätt informera om granskningar av publiceringar från företagen". Syftet är enligt utredningen att öka förtroendet för public service. Bolagen ska även redovisa hur medlen används. Enligt Journalistförbundet är det inte visat att allmänheten har svårt att tillgodogöra sig public service-redovisningarna idag. Det framstår också som oklart hur en ökad information om granskningar av publiceringar skulle öka förtroendet för public service. Allmänhetens bild av public service och förtroendet för verksamheten påverkas av en mängd olika faktorer. Inte minst får allmänhetens bild av public service-bolagens verksamhet antas påverkas av hur allmänheten, som konsument av innehållet, upplever de olika public service-företagen. Enligt Journalistförbundet är det inte visat i utredningen att det finns ett behov av den typen av sammanfattande information som föreslås. Mot den bakgrunden, och för att inte ytterligare tynga bolagen administrativt och därmed ekonomiskt, avstyrker Journalistförbundet förslaget om att företagen, förutom att lämna de årliga public service-redovisningarna, ska tillhandahålla en sammanfattande information till allmänheten om hur uppdraget har uppfyllts under året.

15.3.3 Redovisningsvillkoren ska anpassas till ett teknikneutralt uppdrag

I utredningen föreslås att de redovisningsvillkor som är relaterade till sändningar av program ska omformuleras och anpassas till ett teknikneutralt public service-uppdrag som omfattar både sändningar och tillhandahållanden av radio och tv.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

15.3.4 Redovisningen av innehållstjänster, folkbildningsuppdraget och intäkter vid sidan av public service-avgiften

I utredningen föreslås att villkoret om att public service-företagen i sina public service-redovisningar ska redogöra för vilka nya programtjänster eller andra tjänster av större betydelse inom ramen för kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten som har lanserats under året ska ändras så att kravet omfattar alla innehållstjänster som företagen erbjuder allmänheten. I redovisningen av vad som är att betrakta som kärnverksamhet och kompletterande verksamhet bör ingå att redogöra för om en digital innehållstjänst faller inom ramen för kärnverksamheten eller den kompletterande verksamheten.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget som sådant. Enligt Journalistförbundet kan det dock ifrågasättas om det är motiverat att ålägga public service-bolagen ytterligare administrativa uppgifter, eftersom det också innebär ytterligare kostnader som inte är i finansierade i majoritetens förslag till medelstilldelning.

15.3.5 Utveckling av granskningsnämndens bedömningar

I utredningen föreslås att granskningsnämnden vid sina bedömningar av om public service-företagen uppfyllt sina uppdrag bör kunna fördjupa bedömningarna utifrån ett urval av villkor. Journalistförbundet vill i sammanhanget erinra om de begränsningar som enligt grundlag finns avseende granskningsnämndens verksamhet. Enligt grundlag ska granskningsnämnden "granska om program som någon har sänt står i överensstämmelse med de föreskrifter eller andra villkor som gäller för sändningarna".⁹ Det kan därför, enligt Journalistförbundet, ifrågasättas om förslaget rymms inom ordalydelsen i grundlagen.

Journalistförbundet avstyrker förslaget.

15.4.1 En extern analys av produktivitet och effektivitet

I utredningen föreslås att det ska genomföras en extern analys av public service-företagens arbete med och redovisning av produktivitet och effektivitet. Utredningen tycks mena att denna granskning av public service-företagens verksamhet ska göras enligt en norsk förlaga. I Norge genomfördes en granskning av konsultföretaget Oslo Economics 2021. Enligt utredningen ska "de närmare formerna för hur analysen bör göras och vad den ska omfatta bör beslutas av regeringen".

Enligt Journalistförbundet är det inte visat att denna typ av ytterligare granskning av public service-bolagens verksamhet är motiverad. Det kan också ifrågasättas om det är lämpligt att regeringen genomför denna typ av granskning under pågående tillståndperiod på det sätt som föreslås eftersom det riskerar att påverka oberoendet negativt.

Mot den bakgrunden, och för att inte ytterligare tynga bolagen administrativt och därmed ekonomiskt, avstyrker Journalistförbundet förslaget.

15.4.2 Studier av centrala aspekter av public service-företagens verksamhet

I utredningen föreslås att det ska genomföras studier för att belysa centrala aspekter av public service-företagens verksamhet, i syfte att stärka public service-verksamhetens legitimitet och höga förtroende. Konkret innebär det att det ska genomföras "en forskningsstudie för att på ett övergripande och kunskapsinriktat sätt belysa villkoret om opartiskhet". Enligt Journalistförbundet innebär förslaget en granskning av innehållet i public service som enligt grundlag (5 §, 7 kapitlet, YGL) är förbehållen granskningsnämnden. Att forskare frivilligt väljer att genomföra forskningsstudier och använder sig av data från myndigheter är enligt Journalistförbundet naturligt och välkommet för att få en allsidig belysning av public service-bolagens verksamhet. Det utredningen föreslår innebär dock att politiker reglerar granskning som ligger vid sidan av granskningsnämndens verksamhet, vilket strider mot grundlagen.

---

⁹ Se YGL, 7 kapitlet, 5§.

Journalistförbundet ifrågasätter också premissen för granskningen, det vill säga att ytterligare granskning skulle stärka legitimiteten och förtroendet för public service. Som framgår av ovan (se under 8.4.3.) ligger förtroendet för public service generellt på en väldigt hög nivå både i jämförelse med andra medieföretag, men även i jämförelse med till exempel politiska partier och även vissa myndigheter. Det finns inget som tyder på att opartiskheten och sakligheten minskat hos public service. Trots det har förtroendet gått ner hos vissa partiets väljare. Enligt Journalistförbundet kan det finnas ett samband mellan den politiska debatten kring public service och allmänhetens förtroende för public service-företagen. Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna har på senare år öppet ifrågasatt public service-företagens verksamhet, och dessa partiets väljare har också lägst förtroende för public service. Journalistförbundet kan däremot inte se att det finns någon anledning att, som utredningen gör, sätta ett likhetstecken mellan opartiskt/saklighet och förtroende. Utredningen bygger därmed på en felaktig premiss.

Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet utredningens förslag.

15.5.2 En public service-dialog under tillståndsperioden

I utredningen föreslås att det ska genomföras en public service-dialog under tillståndsperioden där public service-företagen, branschaktörer, intresseorganisationer och medieforskare deltar. Journalistförbundet har sedan de så kallade halvtidsavstämningarna infördes påpekat olämpligheten i denna typ av reglerad informationshämtning eftersom det enligt Journalistförbundet riskerar att påverka oberoendet negativt. Journalistförbundet vill upprepa vad förbundet anförde i sitt remissvar på den förra public service-kommitténs slutbetänkande:

”Journalistförbundet anser att det vore olämpligt att genomföra ”public-service-dialoger” på det sätt som utredningen föreslår. Förbundet ser en risk för att det öppnar upp för diskussioner om public service som i och för sig kan vara nyttiga och välkomna men som inte bör villkoras i sändningstillstånden utan som bör bygga på ömsesidig frivillighet för att garantera public service-bolagens oberoende.

Ett argument för halvtidsöversynen har varit att skapa dialog inför kommande tillståndsperiod. Journalistförbundet anser dock att det arbete som detta remissvar är ett resultat av, det vill säga den parlamentariska kommitté som inför varje ny tillståndsperiod utreder public service-bolagens uppdrag, bör vara den enda tydligt reglerade formen för utomstående att påverka kommande tillståndsperiod.”

Journalistförbundet avstyrker mot denna bakgrund förslaget. Om regeringen trots allt går vidare med förslaget anser Journalistförbundet att översynen måste vara tydligt avgränsad och bara bör omfatta frågan om huruvida finansieringen är tillräcklig i förhållande till uppdraget.

16 Hur utbudet ska sändas och tillhandahållas

Sändningarnas räckvidd

I utredningen föreslås att public service-företagens sändningar via marknätet även under kommande tillståndsperiod bör kunna tas emot av minst 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen. Enligt Journalistförbundet är marknätet, inte minst ur beredskapssynpunkt en viktig distributionskanal och Journalistförbundet tillstyrker därför förslaget. Enligt förbundet är dock bolagens förutsättningar att uppfylla villkoret avhängigt medelstilldelningen (se nedan under avsnitt 19, medelstilldelning).

Antalet programtjänster och sändningarnas omfattning

I utredningen föreslås att nuvarande krav på sändningarnas omfattning ska göras mer flexibla.

SR ska samtidigt sända minst två och högst fyra samtidiga programtjänster i hela landet, varav en även ska ha ett regionalt uppdelat innehåll.

SVT ska sända SVT1 och SVT2 samt högst två ytterligare programtjänster till hela landet. Den eller de ytterligare programtjänster som SVT väljer att sända, förutom SVT1 och SVT2, ska skilja sig såväl från varandra som från SVT1 och SVT2 med avseende på innehåll eller sändningstider.

Enligt Journalistförbundet är det positivt att bolagen ges möjlighet till flexibilitet. Mot bakgrund av att majoritetens förslag till medelstillelning är underfinansierat och antalet programtjänster är i princip det enda kravet där det finns flexibilitet finns det enligt Journalistförbundet en stor risk att bolagen tvingas dra ner antalet programtjänster eftersom det är en av få utgiftsposter där det faktiskt finns flexibilitet.

16.4 Var ska innehållsuppdraget uppfyllas med en teknikneutral reglering?

Utredningen föreslår att kravet på att innehållsuppdraget i huvudsak ska uppfyllas i marknätet inte längre ska ställas upp. Det ska i stället ställas krav på public service-företagen att se till att hela befolkningen har möjlighet att ta del av ett mångsidigt programutbud. Enligt Journalistförbundet är det tydligt hur public service-företagen förväntas agera för att uppfylla kravet i den del som avser internet. Det är dock tydligt i utredningen att det villkor som föreslås inte innebär något "krav på att företagen ska se till att hela befolkningen har tillgång till den teknik som krävs för att ta del av samtliga sändningar och tillhandahållanden".

Mot den bakgrunden har Journalistförbundet inget att erinra mot förslaget.

16.5 Finns det behov av en tydligare reglering av hur public service-företagen ska tillhandahålla sitt innehåll på internet?

Utredningen föreslår att det ska ställas upp ett krav på att public service-företagens egna plattformar ska vara prioriterade vid distribution på internet. Det ska också ställas krav på att all distribution på internet-plattformar som inte är public service-företagens egna ska föregås av en bedömning av tänkbara konsekvenser och risker. I bedömningen ska särskilt beaktas hur närvaron påverkar kommersiella aktörer på den svenska mediemarknaden. Vidare gör utredningen bedömningen att public service-företagen vid sin användning av internetplattformar som inte är företagens egna bör tillämpa en återhållsam strategi. Företagen bör fortsatt ha öppna och tydliga riktlinjer om hur de förhåller sig till distribution på plattformar som inte är företagens egna samt redovisa hur de arbetar med tillämpningen av riktlinjerna.

Journalistförbundet anser precis som utredningen att public service-företagen bör prioritera de egna plattformarna vid distribution på internet. Journalistförbundet ifrågasätter dock utredningens förslag om att public service-företagen ska tillämpa en återhållsam strategi på externa plattformar. Detta innebär uppenbart en hämsko på bolagen möjlighet att nå unga målgrupper. Sociala medier används i hög utsträckning av unga och det är viktigt att public service och andra traditionella medier är närvarande på plattformarna särskilt eftersom det också kan motverka spridning av desinformation.

Eftersom public service-företagen nu får ett teknik-neutralt uppdrag och mot bakgrund av att det nya tillståndet sträcker sig hela åtta år framåt kan det ifrågasättas om det alls är lämpligt att bygga in tekniska bromsar i villkoren för public service. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att public service visar stor respekt för andra aktörer på den svenska mediemarknaden. Det är dock också viktigt att public service-företagen har möjlighet att anpassa verksamheten till tekniska förändringar på mediemarknaden. Till detta kommer att det, enligt Journalistförbundet, inte är visat i utredningen att en återhållsam strategi gällande public service-företagens användning av externa internetplattformar skulle gynna kommersiella aktörer på den svenska mediemarknaden. Journalistförbundet delar därför inte utredningens bedömning att public service-företagen vid sin användning av internetplattformar som inte är företagens egna bör tillämpa en återhållsam strategi.

Journalistförbundet avstyrker förslaget.

16.6 Finns det behov av att bygga ut SR:s DAB-sändningar?

Utredningen föreslår att det inte bör införas något krav på utbyggnad av SR:s DAB-sändningar. SR och UR bör fortsatt ha möjlighet att bedriva DAB-radiosändningar och själva avgöra om sändningarna ska byggas ut efter ansökan om tillstånd hos regeringen. Journalistförbundet tillstyrker förslaget.

17 Ökat samarbete mellan public service-företagen

Utredningen föreslår att det ska införas ett villkor om att SR och SVT ska fördjupa sitt samarbete med UR när det gäller att sända och tillhandahålla UR:s program på SVT:s respektive SR:s plattformar på internet. UR ska på motsvarande sätt fördjupa sitt samarbete med SR och SVT i dessa avseenden. Samarbeten mellan public service-företagen främjar i många fall ett effektivt resursutnyttjande. De nuvarande villkoren som ställs upp om samarbete mellan public service-företagen bör därför inte ändras.

Att det i Sverige finns tre olika public service-bolag med olika uppdrag och företagskulturer bidrar till ett bredare utbud och fler arbetsgivare på den svenska mediemarknaden. Journalistförbundet anser att det är viktigt att public service-avgiften används på ett effektivt sätt för att publiken ska få så stor valuta som möjligt för public service-avgiften. Samtidigt finns det ett stort värde i de olika bolagens särarter. I den mån det finns skalfördelar har bolagen på frivillig basis möjlighet att dra nytta av varandra och gör det redan idag. En tvingande reglering på området riskerar dock att påverka oberoendet negativt. Enligt Journalistförbundet är det därför viktigt att bolagen även i fortsättningen själva får avgöra vilka samarbeten som är lämpliga att genomföra.

Mot den bakgrunden tillstyrker Journalistförbundet utredningens förslag om att de nuvarande villkoren som ställs upp om samarbete mellan public service-företagen inte bör ändras.

Kommittén har inte haft i uppdrag att utreda en sammanslagning av de tre public service-bolagen. I utredningen nämns dock att frågan kan bli föremål för utredning. I sin reservation skriver representanterna för partierna utanför Tidö-samarbetet att frågan, om den ska utredas, bör omhändertas av en kommande parlamentarisk public service-kommitté som ett uppdrag i framtida direktiv. Journalistförbundet delar den uppfattningen. Att öppna upp för en utredning om sammanslagning tidigt i nästa tillståndperiod skulle inverka negativt på bolagens oberoende och framstår som främmande för den tradition som finns i Sverige av att viktiga frågor rörande public service hanteras inom ramen parlamentariska public service-kommittéer inför varje ny tillståndperiod.

18.2 Beredskapsfrågor

Utredningen föreslår att nuvarande villkor om beredskap och verksamhet och organisation vid höjd beredskap, i sak, bör gälla även nästa tillståndperiod. Eftersom UR:s beredskapsuppdrag omfattar skärpt beredskap bör UR:s beredskapsplanering omfatta även en sådan situation. I UR:s beredskapsuppdrag bör även ingå att planera för hur utbildningsväsendets behov av program inom utbildningsområdet kan tillgodoses i en situation då UR:s resurser ska tillföras SR och SVT.

Journalistförbundet har under utredningens gång ifrågasatt den skrivning som finns i nu gällande tillstånd. Av sändningstillstånden för SVT och SR framgår det att bolagen vid högsta beredskap ska utgöra en självständig organisation med totalförsvarsuppgifter, men "lyda direkt under regeringen". Formuleringen om att bolagen lyder direkt under regeringen vid högsta beredskap har väckt debatt. Enligt Journalistförbundet är bestämmelsen inte ändamålsenlig. Det är viktigt att public service-bolagen även i händelse av högsta beredskap kan bedriva oberoende journalistik, annars är risken stor för att förtroendet för bolagen raseras och att journalistiken uppfattas som propaganda. Enligt Journalistförbundet bör public service-bolagen förbli oberoende i förhållande till regeringen även i händelse av till exempel krig. Utredningen berör endast frågan på ett övergripande plan och konstaterar att yttrandefrihetslagen gäller även i händelse av högsta beredskap. Detta har dock aldrig ifrågasatts. Enligt Journalistförbundet är det därför fortsatt oklart vad som avses med skrivningen "lyda direkt under regeringen". Detta bör förtydligas.

Journalistförbundet har inget att erinra i de delar som avser UR. Det kan dock konstateras att förslaget kommer att innebära ökade kostnader för UR. Även SVT och SR kommer att drabbas av kostnadsökningar till följd av höjda krav ur beredskapssynpunkt. Kostnaderna ryms inte inom det förslag till medelstilldelning som läggs fram av Tidö-partiernas representanter i kommittén. Det finns därmed en stor risk att kraven avseende beredskap kommer att medföra nedskärningar i andra delar av verksamheten, vilket kommer att gå ut över journalistiken.

18.3 Säkerhet vid produktion och distribution

Utredningen föreslår att nuvarande villkor som gäller säkerhet för produktion och distribution ska göras teknikneutrala och gälla även nästa tillståndperiod. Journalistförbundet noterar att utredningen konstaterar att distributionskedjan är betydligt mer komplex vid internetdistribution än vid distribution via marknätet. Bolagen inte har inte heller samma kontroll över distributionen via nätet som via marknätet och att kravet avseende säkerhet för produktion och distribution ska "förstås på så sätt att företagen löpande ska arbeta med att, så långt som det är möjligt, upprätthålla hög säkerhet i distributionen." Det nya kravet kommer trots det att innebära en helt nya krav när det gäller säkerhet. Det handlar om komplexa frågor som cybersäkerhet, vilket kommer att innebära nya kostnader för bolagen. Kostnaderna ryms inte inom det förslag till medelstildelning som läggs fram av Tidö-partiernas representanter i kommittén.

18.4 VMA och andra meddelanden av vikt för allmänheten

Utredningen föreslår att det ska ställas krav på SR och SVT att kostnadsfritt

1. sända meddelanden enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten i ljudradio respektive tv, och
2. på andra sätt sända sådana meddelanden, samt
3. om en myndighet begär det, sända andra meddelanden som är av vikt för allmänheten i ljudradio respektive tv.

Företagen ska fortsatt se till att meddelandena ges en lämplig utformning och att de inte genom sin omfattning eller på annat sätt inverkar menligt på programverksamheten. Det ska ställas upp villkor om att SR, så snart det är möjligt, ska utforma meddelanden som sänds enligt lagen om viktigt meddelande till allmänheten och andra meddelanden som är av vikt för allmänheten så att de är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Skyldigheten ska inte gälla att tillgängliggöra sådana meddelanden i marknätssändningarna.

Journalistförbundet har inget att erinra mot förslaget.

19 Medelstildelning

Kommittén är inte enig i frågan medelstildelningen. Majoriteten i kommittén, bestående av företrädare för Tidö-partierna föreslår att SR för 2026 tilldelas 3 499 322 000 kronor, SVT 5 732 877 000 kronor och UR 506 142 000 kronor, vilket innebär en uppräknings på 3 procent jämfört med tilldelningen för 2025. Medelstildelningen till respektive företag ska därefter höjas med 2 procent per år 2027–2030 och med 1 procent per år 2031–2033. Kommittén gör vidare bedömningen att om andra medieföretag lämnar marknätet under tillståndperioden och detta medför påtagligt ökade marknätskostnader för public service-företagen bör detta ses som en extraordinär kostnad som därför inte bör ingå i det medelsbeslut som avser tillståndperioden.

Under innevarande tillståndperiod har uppräknings av anslagen till public service-företagen legat fast på 2 procent. Som framgår av den tidigare public service-kommitténs slutbetänkande 2018 innebar redan uppräknings på 2 procent att det krävdes effektiviseringar av public service-företagens verksamhet. För de ökade kostnader som bolagen fick på grund av kommitténs förslag 2018 förstärktes bolagens ekonomi genom att bolagen fick behålla de medel som frigjordes när Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) avvecklades. Det handlade om totalt cirka 166 miljoner kronor per år.¹⁰

I spåren av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 steg inflationen i Sverige och nådde 2022 historiskt höga nivåer. Att faktorer i vår omvärld skulle kunna driva upp inflationen och påverka public service-bolagens finansiering var något som Journalistförbundet lyfte redan i sitt remissvar på public service-utredningen 2018. Då påpekade Journalistförbundet:

---

¹⁰ SOU 2018:50 Ett oberoende public service för alla - nya möjligheter och ökat ansvar, sid 288 ff.

”Nackdelen med att ha en fast uppräknings på 2 % per år är uppenbar. Ökar inflationen kraftigt så att lönerna stiger riskerar företagen att få stora ekonomiska bekymmer. Detta är ett problem som utredningen tycks ha underskattat, eftersom de tycks utgå ifrån att det går att effektivisera sig ur den typen av problem. Ett sådant scenario bygger dock på att inflationen ligger ungefär på samma låga nivåer som vi sett sedan finanskrisen för tio år sedan. Det är dock inte realistiskt att tro att den lågränteekonomi som vi har vant oss det senaste decenniet kommer att vara för evigt. Även om Riksbanken har som övergripande mål att hålla nere inflationen kan det hända saker i vår omvärld som inte Riksbanken kan påverka och som driver upp inflationen.”

När det stod klart att inflationen skulle urholka public service-ekonomi 2023 hemställde Journalistförbundet till regeringen i februari 2023 om att kompensera bolagen för de ökade kostnaderna genom extra medelstilldelning. Det fanns ett överskott på det så kallade public service-kontot hos Riksgälden. Regeringen valde dock att inte lyssna till Journalistförbundets uppmaning, utan sänkte istället public service-avgiften ytterligare för att undvika för stora överskott på public service-kontot. Konsekvensen för public service-bolagen blev förödande. Effektiviseringsstrycket som kommittén hade lagt på bolagen i kombination med de kraftiga kostnadsökningarna ledde till att bolagen tvingades till kraftiga besparingar.

Journalistförbundet konstaterar att det finns flera faktorer i omvärlden som kommer att medföra ökade kostnader för public service-företagen. Det nya geopolitiska läget med kriget i Ukraina och det svenska Nato-medlemskapet har skapat ett nytt säkerhetspolitiskt läge. Det ställer krav på hela samhället och kommer även för public service-företagen att innebära ökade kostnader. Hat och hot mot journalister är fortsatt ett stort problem, som tyvärr inte ser ut att minska under tillståndsperioden, vilket riskerar att innebära ökade kostnader för public service-bolagen. Resultatet av avtalsförhandlingarna 2023 blev högre löneökningar än under tidigare avtalsrörelser men trots den höga inflationen tog fackförbunden ansvar och ställde inte krav på löneökningar som ytterligare skulle riskera att driva upp inflationsnivån. Lönehöjningarna enligt kollektivavtal låg 2023 på 4,1 % och för 2024 på 3,1 %. Eftersom inflationen legat betydligt högre än så under perioden innebär det att de anställda på public service fått se kraftiga reallönesänkningar den innevarande kollektivavtalsperioden. Detta är inte unikt för public service utan gäller över hela den svenska arbetsmarknaden. Löneökningarna i de kommande avtalsförhandlingarna kan komma att bli högre än tidigare för att kompensera för den urholkning av lönerna som löntagarna i Sverige fått se de senaste åren vilket kan påverka public service-företagens lönekostnader under den kommande tillståndsperioden. Journalistförbundet noterar att bolagen själva också tagit upp andra faktorer som påverkar kostnadsbilden. Det handlar till exempel om ökade kostnader för produktion och rättigheter och dyrare markhyra för lokaler.

De nya tillstånden som kommittén lägger fram med delvis nya villkor innebär också i sig ökade kostnader för bolagen. Det är enligt Journalistförbundet positivt att uppdraget görs teknikneutralt. Det kommer dock på olika sätt att innebära ökade kostnader för bolagen. En avgörande skillnad är att public service-bolagen inte längre kommer att kunna prioritera ned satsningar på digital utveckling eftersom det införs skallkrav i olika delar kopplat till digitala tjänster. Det handlar om allt från digital säkerhet och beredskap till VMA. Kommittén föreslår också till exempel ett utökat uppdrag att tillhandahålla ett ökat utbud på de nationella minoritetsspråken och teckenspråken, vilket kommer medföra ökade kostnader. Till detta kommer att kommittén föreslår ökad granskning av public service som kommer att medföra ökade administrativs kostnader för bolagen.

Enligt Journalistförbundet är majoritetens förslag till finansiering av public service-bolagens verksamhet under den kommande tillståndsperioden kraftigt underfinansierat och framstår enligt Journalistförbundet som verklighetsfrånvänt. I förslaget har hänsyn inte tagits varken till ökade kostnader på grund av händelser i omvärlden eller till de kostnadsökningar som kommitténs egna förslag kommer att ge upphov till. Även utan dessa kostnadsökningar hade förslaget inneburit att bolagens hade varit tvungna att effektivisera verksamheten. Skulle förslaget bli verklighet väntar stora nedskärningar av public service-bolagens verksamhet, vilket kommer att gå ut över journalistiken och annat innehåll.

Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet majoritetens förslag till medelstillelning.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'U' followed by a series of loops and a horizontal line.

Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet